

En els darrers mesos hem passat de ser testimonis de la mort de la filosofia a l'ESO a ingressar-la a la unitat de cures intensives, amb pronòstic descoratjador. Com va passar tot això? En les següents línies descriurem i explicarem com s'ha desenvolupat la lluita per frenar un dels atacs més virulents que les matèries filosòfiques de l'ensenyament no-universitari de la filosofia han rebut fins a la present data.

Abans de res, ens cal destacar l'aprovació de la nova llei educativa. La coneguda com a *Ley Celaá* —per ser la ministra Celaá la cara visible d'aquest projecte— i també com a LOMLOE —per esgotament de les sigles més intuïtives de “Llei orgànica d'educació”— assesta un cop mortal a la filosofia en l'educació bàsica. En concret, la LOMLOE acaba amb els quatre cursos de Cultura i valors ètics que tenia l'ESO, això són 140 h totals, i també amb l'optativa de Filosofia de 4t d'ESO, de 105 h totals.

En aquest punt, van ser moltes les organitzacions de filosofia, liderades per la Red Española de Filosofía (REF) que van intentar fer veure a la ministra Celaá l'error de suprimir totes dues matèries del currículum. Moltes comunitats autònomes van generar moviments de defensa de la Filosofia a l'ESO: la nova plataforma *En defensa de la Filosofía*, a Madrid i a Castella la-Manxa, n'és un esplèndid exemple. De totes maneres, malgrat els titànics esforços de totes dues organitzacions per mantenir vives les assignatures filosòfiques a la LOMLOE, la seva sentència de mort va ser irrevocable.

La *Ley Celaá* erradicaria així la Filosofia (105 h totals) i la Cultura i valors ètics (140 h totals), però també faria apareix una assignatura titulada Educació en valors cívics i ètics d'una hora setmana. Aquesta matèria obligatòria en el cas de Catalunya es farà a 4t d'ESO. Contràriament a altres comunitats autònomes que han decidit doblar-li la càrrega horària, només tindrà 35 h totals. Si bé podria tenir certes reminiscències amb l'extingida Cultura i valors ètics, no es preveu que ens l'estimem gaire perquè ha nascut amb la finalitat d'apropar-se més a l'ensenyament del civisme que no pas de l'ètica.

A Catalunya, des del grup de defensa de la filosofia Adhoc es va aconseguir recollir 10.000 signatures per frenar la mort de les matèries filosòfiques. Tot i que el resultat ha acabat essent el mateix que a totes les comunitats autònomes: que l'optativa de Filosofia de 4t d'ESO s'ha rescatat. De totes maneres, a

Catalunya l'optativa passaria de les 3 h setmanals actuals a les 2 h, fet que ocorreria també amb totes les altres optatives que es fan al quart curs de l'etapa secundària obligatòria.

Finalment, queda tractar el darrer tema, i segurament el més espinós, que no és altre que desaparició de la matèria de Cultura i valors ètics i el buit que genera. Per regla general, fins ara aquell alumnat que no cursava Cultura i valors ètics feia Religió, o, dit d'una altra manera, qui es matriculava a Religió ja no feia Cultura i valors ètics. L'eliminació dels Valors ètics farà que l'alumnat que no es matriculi a Religió tingui unes hores que no se sap molt bé què farà.

La proposta del Departament d'Educació és intentar reviure les hores de Cultura i valors ètics amb el nom d'Activitats cíviqes i culturals (ACC). Aquesta opció, tot i que pot afavorir que es mantinguin dinàmiques ja arrelades, no garanteix que les ACC les imparteixin el professorat especialitzat, el de filosofia. I dic això perquè en una enquesta realitzada pel Grup de Treball de Filosofia de la Catalunya central a més d'un centenar de professorat de filosofia de Catalunya vam notar que més del 90% de les hores de Cultura i valors ètics les impartien professorat no-especialitzat. Res fa predir que el que passava amb la Cultura i els valors ètics, que només un 10% del professorat de filosofia la imparteix, no es repetirà amb les ACC.

Finalment, les matèries de filosofia a l'ESO en el context català queden de la següent manera: Filosofia de 4t d'ESO perdrà una hora setmanal respecte al que hi havia fins aquest curs (perd 35 h totals) i a nivell curricular s'ha optat per treballar qüestions de filosofia pràctica, tant que el currículum prescindeix de l'estètica i la metafísica; Cultura i valors ètics perdrà l'única hora setmanal que tenia als quatre cursos d'ESO (perd 140 h totals); la recent introducció de l'Educació en valors cívics i ètics farà guanyar 1 h setmanal (per tant, 35 h totals a 4t d'ESO), però tot fa pensar que l'orientació serà més cívica que ètica; i les Activitats cíviqes i culturals que tot i que pugui semblar que són un gran augment d'hores (140 h totals) podem predir que només un 10% seran impartides pel professorat de filosofia, com determina l'enquesta esmentada. Així que sense un currículum marcat, si s'hi desenvolupen continguts filosòfics serà per l'amor a la filosofia que tingui el professorat que la imparteixi.

Àlex Agustí Polís
Institut de Palamós